

ako bi se zamere ne bal. Oj žalostna baharija! Oj strašna slepota! Da bi taki saj enkrat sprevidili, kako slabo se izkazujejo s svojo nemščino, ki ni ničemur podobna! Ako nobene prav ne izreče, nobene prav ne postavi in ne zveže, ako dostikrat pové vse kaj družega, kakor hoče, — kakošna je to pač modrost! Po mojem mnenju je pameten tisti, ki svoje misli pové jasno, razločno, jedrato; ne pa, ki klobeštra, da ni ničemur podobno; ter mislim, da je človek, ki svojih misli ne zná z jasno in pravilno besedo razodeti, bolj bedaku podoben, kakor modrijanu. Ali bi ne bilo stokrat lepše, ako bi lepo govorili lepi jezik, ki vam je prirojen, in pri katerem se vam ni bati, da bote napak izgovarjali, ali besede proti volji v drugem pomenu jemali, kakor mislite? Toda, koliko jih je — bodi Bogu milo! — ki mislijo, da je znanje kakega tujega jezika že samo po sebi učenost in modrost. Kakošna zmota! Kaj ne veste, da tudi Nemeč, Lah, Francoz itd. ima hlapce, delavce, branjevke, perice, berače itd., ki po svoje nemški, laški, francozki itd. govoré, pa zato vendar niso nič več kakor hlapci, delavci, perice, berači itd. Ali ravno tej krivi misli, vsled ktere se je tudi po naših ljudskih šolah nemščina po sili v glavo ubijala, imamo zahvaliti, da je naš prosti narod ostal sirov in neveden, in da v našem narodnem gospodarstvu ni napredka! Jezik je le sredstvo, le posoda človeškega znanja. Al kaj pomaga posoda, ako je prazna? Ko bi modrost tičala v znanju jezikov, to bi včasih dosluženi prosti vojak, ki se je gredé po svetu, naučil po troje, četvero in petero tujih jezikov, bil najmodrejši! In vendar, ako se ni še kaj družega naučil, ne bodo ga jeziki varovali ne lakote in ne nagote. Šlo mu bo, kakor v basni lesici z 77 umetnosti, ko so jo pri vseh teh psi raztrgali, dokler je mačka z eno samo umetnostjo — s plezanjem srečno na drevo ubežala.

Napočil se je miliši čas, ki tudi zatrtim narodom obeta boljše dni. Ne zamujajmo zlatih trenutkov, ki, kadar potekó, ne povračajo se več. Primimo se resnobno svojega jezika, ter ga postavimo tudi v družtenem, v vsakdanjem življenju na mesto, ki mu po naravi gré. Le jezik je pravo, značajno znamenje narodnosti. Zastonj se delamo Slovence, dokler le po tuje kramljamo. Drugi narodi, sosebno pa naši slovenski bratje nam ne bodo verovali, in dokler bomo le nemščino govorili, porekó nam še v enomer, da smo „Švabi“. Narodni jezik zveže nas pojedine osebe v eno krepko slovensko celoto, on združi nas, slovensko pleme, z našimi sorodnimi brati v en velik slovensk narod. On je podlaga in poroštvo naše prihodnosti. Ne znanje jezika pa je glavni zoprnik našemu napredku. Zakaj odkod prihaja, da imamo toliko nasprotnikov med svojimi domačimi ljudmi? — odtod, da jezika ne znajo. Vadimo se tedaj, in posnemajmo v tem blagi izgled naših narodnih čitavnic. Ne sramujmo se svojega jezika pred nikomur; saj se ga tudi naš presvetli cesar niso sramovali, ko so že v Italii in v Ljubljani naše hrabre vojščake po slovenski nagovorili. Tudi se ne bojimo, ako bo potem tudi prosto ljudstvo razumelo naše pogovore; saj je ravno taka tudi na Nemškem, Laškem, Francozkem in drugod; in saj nimamo za kaj sramovati se svojih poštenih besed, in odbijati od sebe svojega čednega, krepkega, bistrournega naroda; marveč pridobimo si s tem njegovo zaupnost, da, ako bo treba, ne bomo od njega zapuščeni stali, ko vojvodi — brez vojščakov.

Da bi pa vsakteri imel priliko, djanski vaditi se našega govornega jezika, to bi jaz svetoval, da naj se tam, kjer ni čitavnic, osnujejo slovenske govorne društva. V te naj bi se shajali domorodci s tem dogovorom, da se bodo med seboj ali vedno ali saj po nekoliko časa, na pr. vsaki dan po eno uro, menili samo po slovenski. Take društva, mislim, bile bi potrebne zato, ker če ni dogovora, zadržuje večkrat en družten ud vse druge, ker on slovenskega pomenka noče, drugi se mu pa iz priljudnosti nočejo zameriti. Ako bi se pa društvo napravilo, potem bi vsak

vedil, kaj in kako, ter ali v društvo ne pojde, ali če pride, ne bo mogel zameriti, ako na nemški ogovor dobi slovenski odgovor, ker bo vedil naprej, kaj ga čaka.

Res je, da bo zgolj slovenski pogovor s konca marsikteremu težaven; in res je, da bi laglje vozil po uglajeni koleji nemških družtenih fraz; al kaj daje narava človeku brez truda? Ako hočemo priti na boljše, ne sme nam biti nič težavno. Čas je, da enkrat izgazimo iz tistega mrtvila, iz brezmiselja Meternihove sisteme, po kateri je državlján imel le delati in davke plačevati, ter ako je kaj preostalo, pa v plitvournih veseliceh zavžiti, misliti pa nič, ampak stati pod večnim dušnim kuratorstvom. Zdaj je čas mišljenja in dela; nihče ne drži križema rok. Nihče ne reci, da je prestar učiti se. Pomislimo na Rimljana Katona, ki se je že 80 let star začel grškega jezika učiti. Treba je sebe pozabiti, in delati za obče. Kadar s združenim svojim trudom in delovanjem zagotovimo srečo in blagostanje obče naše domovine, tedaj bomo počivali in se oddahnili. In tak počitek nam bo sladek počitek!

Podgorski.

Odgovor

na „Eingesendet“ v 78. listu „Laibacherce“.

Auf einen groben Klotz gehört ein grober Keil.
Altes deutsches Sprichwort.

Hrabri, pogumni, predragi, ljubeznjivi in neskončno ljubljani Cimbri izpod Ljubelja!

Hozana! Hozana! Sedaj še le vidim, da se nisem zmotil o svojih ljubljencih; prepričali ste me v gori imenovanem listu „Laibacherce“ v Svojem mi neizrekljivo milim „Eingesendet“, da ste pravi, svojih očakov vredni potomci. Kakor so Vašim na veke slavnim prededom dišale južne, planinske gore v pusti Jüttlandski planjavi, tako Vi v moji knjižici zagrebški precej „črne“ južne gore zavohate. Pravo! Pri starih šegah ste obdržali tudi stare zmožnosti, ker to le veljá.

Odkritosrčno Vam povem, neznano me srce boli, da Vas moram spet nadlegovati v svojem materinskem, za Vas „unverständlichen“ idiomu, kakor pravite. Ali pri svoji vesti Vas zagotavljam, da prvi eksemplar slovnice Vašega jezika, ki jo znani, mladi Holšteinec piše, bo v mojih rokah. In potem bom sedel pri nji

„od prihoda zlate zore
dokler solnca luč ne vgasne“.

Veselim se trenutka, ko se bom mogel s svojo podljubeljsko Cimbrijo, kakor ženin z nevesto po domače pogovarjati! O sladki, presladki trenutki, ki me čakajo!

Kako so bili stari Cimbri in zlasti vsi Germani gostoljubni, vé že od nekdanj vsak osmošolec, ki se mora s prevodom Kornel Tacitove Germanije ukvarjati. Da si bodo njih podljubeljski potomci to prelepo lastnost ohranili, si lahko vsak misli, ker meni v resnici „Freitisch-ev“ na zbiranje ponujajo; al da bodo naši Podljubeljci svoje predede v velikodušnosti tako prekosili, se še jez sam nikdar ne bi bil predrznil upati. — Slavni, prezgodej umrli Tacit! Ti, ki gostoljubnost starih Germanov le z nekterimi vrsticami hvališ, kolikošne foliante bi bil dandanašnji spisal, zvedši, kako mi novi Cimbri za opravo „svoje kože“ ponujajo in mi pri tem, če hočem, dobrovoljno pripustijo najbolj kosmate, akoravno pod visokim Ljubeljem mrzli vetri brijejo in jih, kar ni majhna šala, planinska zima tare!

Nadjam se, da mi bote na besedo verjeli, da že imam pripravljeni cimbrški prevod svoje brošure. Ko sem Vaše vošilo zvedel, se še dobro oddahnil nisem in list na mojega Vam znanega Holšteinskega prijatla je bil že spisan, kjer ga za brzi, brzi prevod prosim. Mož, vés navdušen za Vas, mi nenadoma dokončano, premično delce v krasni obliki iz Kiel-a že danes po pošti pošlje. — Vem, srčki moji, da se Vam radosti oči svetijo, ko to berete in mislite: je-

žešta, zdaj le bomo pa zvedli, kaj vendar je to! — Pa jaz imam — odpustite mi — svoje muhe, muhe, ki le na to prežijo, da se Vaša slava širi. — Brez honorara Vam prevoda ne prepustim. Honorar, ki ga tirjam in ki je le Vam v nepopisljivo korist, je ta, da Vas peljem v ravno tisti, v svoji brošuri opisani narodni opravi v sedanjo veliko londonsko razstavo.

Dragi moji! Kaj ne, prekrasna misel? Za ta namen, in da vidite, da sem Vam hvaležen za kožo, ki mi jo hočete podariti, sem že naročil na Dunaji nekaj železnih kurnjekov, ker ne dvomim, da bote z obema rokama za mojo ponudbo zgrabili — zakaj potlej bote še le prav „furore“ po širocem svetu delali. Da Vas pa brez kurnjekov ne morem peljati, mi bote sami potrdili, če premislite, da v taki opravi bi Vas nježni ženski spól lahko za spodnjeafrikanke Kafre držal in v medlevce padal; sicer pa bi bilo celó malo mikavno in Vašim že po pripovedki znamenemu značaju jako slabo primerno, ako bi Vas jez pustil v Londonu kar pod milim nebom pohlevno kakor ovce okoli skakati. — Vendar Vam pa moram tudi naznaniti, da Vas ne morem vseh nabasati, ki ste mi v „Laibacheri“ pisali, ampak samo le velikaše — „nur Prachtexemplare“.

Nadjaje se, da se bomo v razstavni ideji popolnoma zedinili, sem že novinar „Times“ brzojavno naznanil, da pridete, in brzojavno so mi odgovorile, da Vam je cele štiri strani odločila. „Times“, Cimbri, „Times“ prvi organ tega sveta, bo Vam slavo pela! Dosedaj ste se, kakor pohlevne vijolice v grmičih, v Lerchenfeldskem „Hansjörgel-ju“ in v ponižnih „Eingesendet“ po kotih „Triesterce“ in „Laibacherce“ potikali, — al sedaj ima „Times“ 4 strani za Vas pripravljene! — Da ne pozabim, tudi Mokarjevega Kajfeža in Rausmanovega Naceta bomo za večo spodbudo gledavcov v izvirni opravi seboj vzeli, ker sta k vsemu prizoru neobhodno potrebna. M. Kajfež, ki ravno za številenje vse evropejske jezike govori, bo pri kasi obiskovavce vabil, R. Nace bo pa vse razkazoval, Holšteinec bo razlagal in iz cimbrškega tolmačil — jez — se vé — sem pa glavni „impresario“. Kaj ne, da bo to krasno?! Že sedaj me sladke sanje navdajajo, kakošne zasluge si bom za slavo domovine pridobil, ker bomo Slovinci brez vse dvombe prvi s svojimi Cimbri v razstavi. Če me po smrti vés svet pozabi, bodo se me saj gotovo še Vaši hvaležni otroci spominjali, mi na grob spominek postavili s tem le napisom:

„Ena se tebi je želja spolnila,
Da bili so Cimbri v razstave londonšče“.

In tako z Bogom, dragi srčki moji! Kmalo odgovorite, da vem kako in kaj. — —

Podlistek.

Da bi pa ne mislili, da le samo burke uganjam, Vam podam tu v resni prevdarek besede moža, ki ga Vi, kolikor Vas poznate, gotovo štejete med svoje malike, — besede Franca Šuselka. Berite, kaj on, ki ga Nemci sploh že od leta 1848 kakor političen talent in značaj visoko čislajo, piše v 14. listu „Reforme“ (3. aprila 1862, stran 442—43) tako-le:

„Svoboda dandanašnji zvonec nosi. Ako se svoboda zgubi, more jo narod spet si pridobiti. Narodnost pa enkrat zgubljena je večidel za zmiraj zgubljena. Narodnost naj nam kakor danica zmiraj na nebu vidljiva ostane. Gorje narodu, kateri narodnost zgubi, — zgubil jo je brž ko ne na vekomaj! Narodnost spada v bistvo naroda, svoboda le k obliki njegovi. Zato: pred vsem ohranite si narodnost; ne žrtvujte je za nobeno ceno, in tudi za svobodo ne. Svoboda, ki narodnost vašo podkopuje, ne bode vam svoboda; nasproti pa, če se zavedate sami sebe, vam ne bo ušla prava svoboda, ktera vašemu narodnemu bistvu pripušča gibanje in razvitek brez vsake overe. V čem pa obstoji ta, — prava svoboda? V tem,

da vsakemu posamesnemu človeku („moja kočica, moja voljica“), vsaki družini in vsakemu narodu, kar koli je mogoče, pripušča samostojnosti. Kdor je povsod domá, ni nikjer prav domá; njegova beseda je le: kjer mi gré dobro, tam dom je moj. Povsodstvo (kozmpolitizem) je solnce, ki svoje žarke razpošilja v najdalje kraje; al naša luč — bomo pohlevni — z izvzetimi malokterimi duševnimi velikani — ne sega tako deleč, da bi razsvitljevala celi svet. Upotrebujmo svojo luč za razsvitljenje in na korist svojih domačih, ožjih krajev. Potem še le, ako vsi naši rojaki tako mislijo in tako ravnajo, bomo najbolje pomagali domovini in celemu človeštvu — in pomagano bo tudi nam.“

Al niso to zlate besede? Pa kaj, ako jih morebiti spet niste razumeli, ker jih nisem prestavljal v „Vaše špraše“? Podam vam jih tedaj tudi v „originaltextu“, da vidite, da vas ljubim kakor kokljica svoje piščančke; vem sicer, da tudi „originaltext“ ne bote vsi zapopadli, pa si boste že pomagali s „Conversationslexicom“. Čujte tedaj, kaj „Reform“ pripoveduje „für männiglich zu Nutz und Frommen“ tako-le: „Die Freiheit ist eine Frage der Zeit. Sie kann, wenn sie verloren gegangen, vom Volke wieder errungen werden. Die Nationalität, einmal aufgegeben, ist in Gefahr, nie mehr gerettet zu werden. — Die Nationalität soll, wie der Polarstern, immer über unserem Horizont sichtbar bleiben. Weh dem Volke, dem sie untersinkt — sie dürfte ihm für immer verloren sein! — Die Nationalität gehört dem Wesen des Volkes, die Freiheit nur seiner Form an. Darum, vor allem, wahr die Nationalität, gebt sie unter keiner Bedingung, nicht einmal für die Freiheit auf. Eine Freiheit, die eure Nationalität gefährdet, wird für euch wahrlich keine Freiheit sein, während euch, wenn ihr ein bewusstes Volk seid und bleibt, die wahre Freiheit, welche eurem nationalen Wesen ungehinderte Entwicklung und Bewegung gestattet, nicht entgehen wird. — Worin besteht die wahre Freiheit? Darin, dass dem Einzelnen („Mein Haus ist meine Burg“), der Familie, den verschiedenen Volksstämmen die möglichste Selbstständigkeit gewahrt ist. — Der Kosmopolit ist überall und nirgends zu Hause. Sein Wahlspruch ist das leider noch immer beliebte „ubi bene, ibi patria.“ — Das Weltbürgerthum ist wie die Sonne, das Licht in die weitesten Fernen strahlend; aber unsere Leuchte, seien wir bescheiden, reicht — mit Ausnahme einzelner Geistesgrößen für den Weltraum nicht aus. — Brauchen wir unser Licht zur Aufklärung, zum besten unserer engeren Lebenskreise! Dann wird, wenn alle Vaterlandsgenossen so denken und darnach handeln, dem Vaterland, der ganzen Menschheit am besten gedient — dann wird uns geholfen sein!“

Na Hrvaškem 12. aprila 1862.

Servantes junior, Cimbros subljubelicos
nunc exhibiturus.

Kratkočasnica.

Podgorec in breskve

ali:

boj med teoretiko in praktiko.

„Suum patrem occidi, venite ut sepeliamus eum debito more“ — so bile besedice, s katerimi novograjski gospod nekoliko svojih starih prijateljev na „kolone“ povabi. Nobeden povabljenih ne odreče in sošlo se jih je šest oseb. Pa ker naš namen ni po sedanji šegi le od tega kvasiti, kaj da se je jedlo in koliko da popilo, tedaj le toliko povemo, ker se nam je gnjusilo o politiki in pa Napoleonovih zvijačah se pogovarjati, da se pogodimo, po redu vsak kako prigodbo vkreniti, ktera pa le je samemu pripovedniku znana.

Kakor rečeno, tako storjeno.

Šest jih svoje pripovedi konča in vrsta pride na gostivnika. Ta se odkašlja ter začne tako-le: Bral sem svoje